

თემა 10. აკადემიური კეთილსინდისიერების პრინციპები, პლაგიატი

სარჩევი

შესავალი	1
აკადემიური კეთილსინდისიერების პრინციპები	2
პლაგიატი	3
დეტექციისა და პრევენციის ხერხები	Error! Bookmark not defined.
დეტექცია თუ პრევენცია?!	Error! Bookmark not defined.
რეკომენდაციები კურსის ხელმძღვანელებს:	Error! Bookmark not defined.
დავალება / თვითშეფასება	Error! Bookmark not defined.
უფლებები ონლაინ სივრცეში	Error! Bookmark not defined.
ციფრული იდენტობის მართვა	Error! Bookmark not defined.
ბიბლიოგრაფია	7
სასარგებლო ბმულები	9

შესავალი

აკადემიური კეთილსინდისიერების პრინციპების დაცვა განუყოფელი ნაწილია ყველა იმ ორგანიზაციისთვის, რომლის ფუნქციასა და მიზანს ცოდნის შექმნა და გადაცემა წარმოადგენს. აკადემიური კეთილსინდისიერების უზრუნველყოფა მხოლოდ პლაგიატის შემთხვევების გამოვლენას არ გულისხმობს. ის აერთიანებს საუნივერსიტეტო პოლიტიკას სწავლების ხარისხთან მიმართებაში და მოიცავს უნივერსიტეტში არსებულ სერვისებს და მექანიზმებს, რომელიც ხელს უწყობს არაკეთილსინდისიერი შემთხვევების გამოვლენას და პრევენციას.

აკადემიური კეთილსინდისიერების პრინციპები წარმოადგენს ღირებულებების თუ აქტივობათა ერთობლიობას, რომელიც დაცვაც მნიშვნელოვანია ცოდნის შექმნისა და გადაცემის პროცესში. აკადემიური კეთილსინდისიერების საერთაშორისო ცენტრის¹ განმარტების მიხედვით, ეს ღირებულება: პატიოსნება, ნდობა, სამართლიანობა, პატივისცემა და პასუხისმგებლობა.

სწავლების ტრადიციული მეთოდის დროს, ყველაზე ხშირად გამოვლენილი გადაცდომები უკავშირდებოდა პლაგიატის ან გადაწერის შემთხვევებს. ეს საკითხი ონლაინ სწავლებისას კიდევ უფრო აქტუალური გახდა, ტექნოლოგიების განვითარების კვლადაკვალ აკადემიური გადაცდომის ფორმები და გზებიც შეიცვალა (Eaton, 2020).

ტექნოლოგიური პროგრესის პირობებში პლაგიატის გახშირებული შემთხვევების პარალელურად შეიქმნა ტექსტებს შორის მსგავსების აღმომჩენი სისტემები (Reducindo, 2017). ეს სისტემა პროფესორს/ლექტორს საშუალებას აძლევს სტუდენტის დავალებები შეამოწმოს მათში შესაძლო მსგავსების გამოვლენის მიზნით. როგორც წესი, საგანმანათლებლო დაწესებულება შეიძენს ლიცენზიას მსგავსების აღმომჩენი ელექტრონული სისტემის გამოყენების მიზნით. მიიჩნევა, რომ აკადემიური კეთილსინდისიერების პრინციპების დაცვის კუთხით სხვა მექანიზმებთან ერთად მნიშვნელოვანია მსგავსი ტექნოლოგიური მხარდაჭერის არსებობაც.

¹ International Center for Academic Integrity - <https://academicintegrity.org>

ტექნოლოგიების გამოყენების გარდა, მნიშვნელოვანია სასწავლო კურსის აქტოვობების დაგეგმვისას ყურადღება მივაქციოთ რამდენად გათვალისწინებულია კეთილსინდისიერების პრინციპები და ასევე, დავეგეგმოთ აქტივობები, რომელიც გაზრდის ცნობიერებას და ხელს შეუწყობს აღნიშნული შემთხვევების პრევენციას (Haris, 2020).

წინამდებარე ნაწილში ვისაუბრთ აკადემიური კეთილსინდისიერების პრინციპების დარღვევის ფორმებზე და მათზე რეაგირების შესაძლებლობებზე, დეტალურად აღვწერთ პრევენციის მექანიზმებს და წარმოაჩენთ მაგალითებისა და პრაქტიკული სავარჯიშოების სახით.

აკადემიური კეთილსინდისიერების პრინციპები

აკადემიური კეთილსინდისიერების პრინციპები ინტეგრირებულია სწავლების სხვადასხვა კომპონენტში, როგორც ინსტიტუციურ დონეზე, ასევე, სასწავლო კურსების დონეზე. საგანმანათლებლო დაწესებულებას შეიძლება ჰქონდეს გამართული მექანიზმები კეთილსინდისიერების კუთხით, თუმცა ამ პრინციპების გათვალისწინება სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია აკადემიური პერსონალის მიერ კურსების დაგეგმვის და განხორციელების ეტაპზე.

დისტანციური კურსის თავისებურებიდან გამომდინარე არაკეთილსინდისიერი ქცევის ფორმები და საშუალებები შეიცვალა. ის, რაც ტრადიციული სწავლების პერიოდში იყო გავრცელებული ონლაინ სწავლების დროს ნაწილობრივ ტრანსფორმირდა (Goodsett, 2020; O'Connell, 2016). მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში, პანდემიის დაწყებამდეც არსებობდა დისტანციური სწავლების გამოცდილება (Kleinman, 2005; Spaulding, 2009). შესაბამისად, ასეთ ქვეყნებში ამ მიმართულებით გამოცდილება არსებობდა და მეტ-ნაკლებად შესაძლებელი იყო იქ არსებული წარმატებული პრაქტიკის გაზიარება (Lee-Post, 2017). პანდემიის პირობებში, დაჩქარებული/გადაუდებელი დისტანციური სწავლების მოდელზე გადასვლამ ეს პრობლემები კიდევ უფრო ნათელი გახადა (Reedy, 2021). სტუდენტების უმრავლესობა აღმოჩნდა მარტო პერსონალურ კომპიუტერთან, რამაც კიდევ უფრო გაზარდა სპექტრი და შესაძლებლობები არაკეთილსინდისიერი ქმედებისთვის (Denney, 2020). ტექნოლოგიების სწრაფად განვითარების კვალობაზე, გაიზარდა კომუნიკაციის არხების გამოყენების სიხშირე, მათზე ხელმისაწვდომია, რამაც დააჩქარა სხვადასხვა გამოცდილების გაზიარების პროცესი. პირობითად, თუ უცხოელმა სტუდენტმა მოიფიქრა გამოსავალი, როგორ გადაიწეროს

გამოცდა, როგორ წესი, ამას ღიად გაუზიარებს მის კოლეგებს (Utami, 2020). ონლაინ სწავლების თავისებურებებიდან გამომდინარე, აუცილებელია კურსის დაგეგმვის ეტაპზე მხედველობაში მივიღოთ ყველა ის შესაძლო რისკი, რომელიც აქტივობების შესრულების შეიძლება წარმოიქმნეს, რამაც შეიძლება ხელი შეუშალოს სასწავლო შედეგების ობიექტურად შეფასების პროცესს.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, აკადემიური კეთილსინდისიერების პრინციპების დარღვევის ფორმები განსხვავებულია. ისინი ერთმანეთისგან განსხვავდება გამოვლენის ფორმით, მასშტაბით, შინაარსით. საგანმანათლებლო დაწესებულებაში მოქმედი პოლიტიკის დოკუმენტი (ეთიკის კოდექსი; პლაგიატის წესი) არეგულირებს აღნიშნულ საკითხებს და განსაზღვრავს კონკრეტული გადაცდომას და მასზე რეაგირების ფორმებს. აღნიშნული ქმედებები განსხვავებულია, თუმცა მათი ზოგადი კლასიფიკაცია მაინც შესაძლებელია. შევეცდებით დეტალურად განვიხილოთ ყველა ეს ფორმა:

პლაგიატი

პლაგიატის საყოველთაოდ ცნობილი განმარტების მიხედვით ეს არის სხვისი ინტელექტუალური საკუთრების (ტექსტი, იდეა, სხვა სახის ნაწარმოები) მითვისება. აღნიშნული სახის გადაცდომა არ არის მხოლოდ დისტანციური სწავლების ფორმატისთვის დამახასიათებელი, ის პირისპირ სწავლების დროსაც ასევე აქტუალურია. პლაგიატის შემთხვევების აღწერისას, მკვლევარები ხშირად საუბრობენ მის ფორმებზე და გამომწვევ მიზეზებზე. ზოგადი კლასიფიკაციის მიხედვით განარჩევენ პლაგიატის შემდეგ ფორმებს:

პირდაპირი პლაგიატი - გამოვლინდება იმ შემთხვევაში, როდესაც ტექსტი სრულად იმეორებს სხვა ტექსტის ნაწილს ან სრულ ტექსტს. ეს შემთხვევები ძირითადად დგება მაშინ თუ სტუდენტი დავალების ტექსტს გადმოიწერს უკვე არებული წყაროებიდან, ან გამოიყენებს სხვის მიერ შექმნილ დავალებას ან მის ნაწილს. დისტანციური სწავლების პირობებში კიდევ უფრო დიდია ალბათობა იმისა, რომ სტუდენტის შესრულებულ დავალებაში შეიძლება მსგავსი პრობლემა დადგეს, რადგან თუ პირისპირ სწავლების დროს სტუდენტს აუდიტორიაში უწევს წერითი გამოცდის შესრულება, დისტანციური სწავლების დროს ამას აკეთებს დამოუკიდებლად და წარადგენს მხოლოდ საბოლოო პროდუქტს (Garcia-Morales, 2021)

თვითპლაგიატი - პლაგიატის ერთ-ერთი გამოვლინება, რომლის დროსაც ხდება უკვე შექმნილი ტექსტის/დავალების ხელმეორედ წარდგენა. მსგავსი შემთხვევები ფიქსირდება მაშინ, როცა სტუდენტი ერთი კონკრეტული სასწავლო კურსის ფარგლებში შეასრულებს დავალბას და მოგვიანებით, სხვა კურსის დავალბისთვისაც იგივე ტექსტს გამოიყენებს. არსებული პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ხშირ შემთხვევებში სტუდენტს არ აქვს ინფორმაცია (Halupa, 2015), რომ ეს დაუშვებელია და რომ დანაშაულის სიმძიმით აღნიშნული ქმედება არ განსხვავდება პლაგიატისგან. როგორც წესი, საგანამანათლებლო დაწესებულების რეგულაციები ამ ქმედებას განმარტავს, თუმცა ის ნაკლებად შესამჩნევია სტუდენტებისთვის. ამიტომ აუცილებელია სასწავლო კურსის მსვლელობისას უშუალოდ მასწავლებლის/ლექტორის მხრიდან მოხდეს განმარტება აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით.

მოზაიკური პლაგიატი - ეს ფორმა გვხვდება მაშინ, როდესაც სტუდენტი რამდენიმე წყაროდან აკეთებს ამონარიდს და მათ ერთობლიობას წამროადგენს, როგორც ერთი ახალი ნაშრომი. როგორც არსებული პრაქტიკა მიუთითებს, ეს ძირითადად არის ის ვებგვერდები, სადაც მარტივი ენით, ყველასთვის გასაგებად არის ინფორმაცია განთავსებული (მაგ. ბლოგები; ფორუმები და სხვ.) (Luksanapruksa, 2016). ზოგიერთ შემთხვევაში გარდა კონკრეტულ საიტზე განთავსებული ტექსტიდა, იმავე ნაშრომში მოცემულია სხვა სტუდენტის მიერ, უკვე შესრულებული დავალბის ნაწილიც. სწორედ იმის გამო, რომ ამ შემთხვევაში საუბარი არ არის ორიგინალურ ტექსტზე, არამედ ის შექმნილია რამდენიმე სხვა ტექსტის ნაწილების ერთობლიობით, ამ ფორმას უწოდებენ მოზაიკურ პლაგიატს. ამავე კონტექსტში, შეგვიძლია ვახსენოთ კიდევ ერთი მაგალითი, როდესაც ხდება პერეფრაზირება, მაგრამ ნაცვლად იმისა, რომ სტუდენტმა დაწეროს მისი სიტყვებით, ხშირად მხოლოდ რამდენიმე სიტყვის შეცვლა ხდება, თავისმხრივ ესეც წამროადგებს დარღვევას და შეგვიძლია მისი მახასიათებლების გამო ამ კონკრეტულ ფორმას მივანიჭოთ. ონლაინ სწავლების დროს კიდევ უფრო გაიზარდა ალბათობა იმისა, რომ აღნიშნული გადაცდომა შეიძლება გახშირდეს. ამას ხელი შეუწყობს ელექტრონულ რესურსებზე ხელმისაწვდომობის გაზრდა. პანდემიის დაწყებიდან სულ უფრო ბევრი საგანამანათლებლო ინსტიტუცია მთელი მსოფლიოს მასშტაბით ცდილობდა ელექტრონული რესურსებით მათი მომხარებლების უზრუნველყოფას, საბაზისო კომპიუტერული უნარების დონის ზრდა კიდევ უფრო დააჩქარა ამ პროცესებმა, შესაბამისად, მივიღეთ რეალობა, როცა სტუდენტს გაცილებით მეტ ელექტრონულ რესურსებზე მიუწვდება

დღეს ხელი, ვიდრე 2-3 წლის წინ. რადგან ეს პროცესი შეუქცევადია, ამიტომ აუცილებელია კეთილსინდისიერების პრინციპების დაცვის მიმართულებით კურსის დიზაინისა და დაგეგმვის ეტაპზე დაფიქრდეთ.

მოტყუება (Cheating) - აკადემიური კეთილსინდისიერების პრინციპების დარღვევისას ყველაზე ხშირად სწორედ მოტყუების შემთხვევებს ვხვდებით. აღნიშნული ქმედება ტრადიციული გაგებით გულისხმობს შემთხვევას, როდესაც სტუდენტი ცდილობს თავად არ შეასრულოს დავალება ან ამ პროცესში გამოავლინოს ისეთი ქმედება, რაც ეწინააღმდეგება კეთილსინდისიერების საყოველთაოდ აღიარებულ პრინციპებს. ამის მაგალითი, ტრადიციული სწავლების პირობებში შეიძლება იყოს წინასწარ გამზადებული ფურცლიდან გადაწერა, ან ჯგუფელის ნაშრომიდან გადაწერა. ონლაინ სწავლების დროს ამ მეთოდებმაც ონლაინ ფორმა მიიღეს და ისინი განსხვავდება იმის მიხედვით, თუ გამოკითხვის/შეფასების რა ფორმას იყენებს კურსის ინსტრუქტორი. მოდიტ, განვიხილოთ რამდენიმე ყველაზე ხშირი შემთხვევა. ონლაინ სწავლების დროს შეფასებები ძირითადად შეიძლება იყოს ტესტური, წერიითი ან ზეპირი. ტესტური დავალებების დროს სტუდენტმა შეიძლება წერის პროცესში დახმარება სთხოვოს მესამე პირს, ასევე, შეიძლება გადაუღოს ფოტოები ტესტებს და გაავრცელოს სოციალური ქსელის დახურულ ჯგუფებში, იმ იმედით, რომ ვინმესგან მიიღებს სწორ პასუხს, ასევე ხშირია შემთხვევები, როცა პასუხების ძებნას ცდილობენ იმ სასწავლო მასალებში რომელიც სემესტრის განმავლობაში გაუზიარა ლექტორმა. წერიითი დავალების შემთხვევაში, როცა სტუდენტს ეძლევა გარკვეული დრო, იმისთვის რომ დაწეროს ნაშრომი (ესსეი; საშინაო დავალება; შემთხვევის ანალიზი; კაზუსის ამოხსნა და სხვ.) და შემდეგ ატვირთოს, ამ შემთხვევაში ხშირად ის ცდილობს პროცესში ჩართოს მესამე პირი, ან დაუკავშირდეს მის ჯგუფელს/კურსელს, რომელიც მსგავს ნაშრომს გაუზიარებს. აუდიტოში შესრულებული წერისგან განსხვავებით, ამ შემთხვევაში სტუდენტს ხელი მიუწვდება ინტერნეტ სივრცეზე და ის აუცილებლად შეეცდება ამ რესურსის გამოყენებას. ზეპირი გამოცდის შემთხვევაშიც კი, შეუძლებელია იმის სრულად გაკონტროლება, თუ რა სივრციდან ცდილობს გამოცდის ჩაბარებას სტუდენტი, ყოველთვის შესაძლებელია, რომ კამერის მიღმა, შეიძლება იყოს უცხო ადამიანი, ან სტუდენტი იყენებდეს რამდენიმე მოწყობილობას უშუალოდ გამოცდის დროს, შესაბამისად, თუ ერთგან იყენებს ვიდეოს ონლაინ გამოცდისთვის, მეორე შეიძლება გამოიყენოს არაავტორიზებული წვდომისთვის, სხვადასხვა სახის ინფორმაციის მოსაპოვებლად. გარდა ამ ზოგადი ჩამონათვალისა, ამავე კატეგორიაში

შიეძლება ბევრი სახის გადაცდომა გავაერთიანოთ. მაგალითად, გამოცდის ან ლექციის დროს შიეძლება სტუდენტმა გამოიყენოს სხვადასხვა კომუნიკაციის საშუალებები ინფორმაციის სწრაფად და ანონიმურად გასავრცელებლად, ყველა ხშირად ეს ხდება უშუალოდ ონლაინ შეხვედრის დროს ინდივიდუალური შეტობინების გაგზავნით, ან სხვადასხვა სოციალურ ქსელში საიდუმლო ჯგუფების საშუალებით. ეს საკითხი იმდენად არის მნიშვნელოვანი, რამდენადაც შიეძლება ლექტორის ყურადღების მიღმა აღმოჩნდეს. ცოტა უფრო ქვევით ვისაუბრებთ ყველა ამ გამოვლენილი შემთხვევის პრევენციის გზებზე და რისკების მინიმალიზაციისკენ მიმართულ სტრატეგიაზე.

მონაცემების ფალსიფიცირება - აღუშნული ტიპის გადაცდომაში იგულისხმება შემთხვევა, როდესაც ნაშრომში წარმოდგენილი მონაცემები ან არ შეესაბამება რეალობას, ან შეგნებულად არის დამახინჯებული, შიეძლება იყოს გამოგონილიც კი. მსგავსი შემთხვევები ხშირია, როდესაც სტუდენტებს უწევთ კვლევითი ნაშრომის ჩატარება, სადაც მოეთხოვებათ წყაროებთან მუშაობა, ან კონკრეტული მეთოდის გამოყენებით მონაცემების შეგროვება. ამ ტიპის დარღვევაში შეგვიძლია ორი მიმართულება განვასხვაოთ: შემთხვევები როდესაც ხდება წყაროების გამოგონება და მეორე, როცა რაოდენობრივი მონაცემების ცვლილება ხდება იმისთვის, რომ წინასწარ განსაზღვრული ვარაუდები დამტკიცდეს. პირველ შემთხვევაში ნაშრომში შიეძლება შეგვხდეს ციტატა, პერიფრაზი და/ან რეზიუმე, რომელიც დამოწმებულია აკადემიური სტილის მოთხოვნების შესაბამისად, მაგრამ სინამდვილეში ის წყაროები, რომელსაც ავტორი იმეორებს საერთოდ არ საუბრობენ აღუშნულზე. მეორე შემთხვევაში კი, შესაძლებელია კვლევის ჩატარების შემდეგ, რაოდენობრივი მონაცემები ისე შეიცვალოს, როგორც ეს ავტორის შეხედულებს და მის პოზიციებს უკეთესად წარმოაჩენს. აღუშნული სახის დარღვევები ასევე მრავლად იყო პირისპირ სწავლებისას, თუმცა ონლაინ კურსის შემთხვევაში, მათი მოხდენის და გამოვლენის ალბათობა უფრო გაიზარდა, რადგან სტუდენტებს აქვთ შესაძლებლობა მსგავსი ნაშრომები შეასრულონ კონტოლირებადი გარემოს (იგლისხმება აუდიტორა) მიღმა. ასეთი შემთხვევების დეტექცია და მათზე რეაგირების ხეხერს ქვევით დეტალურად განვიხილავთ.

ნაშრომის ყიდვა (Contract Cheating) - ეს შემთხვევები დგება მაშინ, როცა სტუდენტი გადაიხდის ფულს იმაში, რომ კომ კონკრეტული ნაშრომი ან გამოცდა შეასრულოს სხვა ადმიანმა. თავისი არსით მსგავსი შემთხვევა შიეძლება პლაგიატის გამოვლინება არ იყოს, თუმცა

კეთილსინდისიერების პრინციპების დარღვევის ყველაზე მძიმე გამოვლინებად მიიჩნევა. ამ შემთხვევაში საუბარი შეუძლებელია უნებლიე პლაგიატის შემთხვევაში, როცა სტუდენტს ინფორმაციის ნაკლებობის გამო შეიძლება შეეშალოს, აქ უკვე საუბარია შეგნებულად/გააზრებულად გადაგმულ ნაბიჯზე, როცა წინასწარ გაცნობიერებულია დანაშაულის სიმძიმე. საქართველოში პირისპირ სწავლების დროსაც კი იყო მსგავსი შემთხვევები, თუმცა ონლაინ სწავლებაზე გადასვლამ ხელი შეუწყო აღნიშნული სამქიანობით დაკავებულ კონკრეტულ პირებს თუ ორგანიზაციებს, რომ მათი სერვისის ფართო წრეებისთვის გამხდარიყო ცნობილი. ყოველგვარი დაფარვის გარეშე ისინი ღიად სთავაზობენ სტუდენტს ამ მომსახურებას როგორც სოციალურ ქსელში, ასევე ინტერნეტ სივრცის სხვა საკომუნიკაციო პლათფორმებზე. დეტექციის თვალსაზრით მსგავსი გადაცდომის იდენტიფიცირებაც გართულებულია, რადგან რიგ შემთხვევებში ეს არის “ორიგინალად” შექმნილი ნაშრომები, მაგრამ მსოფლიოში არსებული პრაქტიკის საფუძველზე ჩვენც შეგვიძლია ვიმსჯელოთ როგორ აღმოვაჩინოთ მსგავსი შემთხვევები და როგორ უნდა მოვახერხოთ მათი პრევენცია.

ბიბლიოგრაფია

Denney, V., Dixon, Z., Gupta, A., & Hulphers, E. (n.d.). Exploring the Perceived Spectrum of Plagiarism: a Case Study of Online Learning. *Journal of Academic Ethics*.

Digital Citizenship. 2017. Canada: printed in Canada. E-book.

Digital Citizenship Education Handbook (Being online, Well-being online, Rights online) 2019. Council of Europe Publishing. E-book.

Divina Frau-Meigs Brian O’Neill Alessandro Soriani Vitor Tomé, DIGITAL CITIZENSHIP Education Overview and new perspectives, 2017, Council of Europe

Eaton, S. E. (2020). Academic Integrity: A Systems Approach to Address Contract Cheating. *Online Submission*, null-2020

García-Morales, V. J., Garrido-Moreno, A., & Martín-Rojas, R. (2021). The Transformation of Higher Education After the COVID Disruption: Emerging Challenges in an Online Learning Scenario. *Frontiers in Psychology, 11*, N.PAG.

Goodsett, M. (2020). Going the Distance for International Students: Academic Integrity Support Online. *Journal of Library & Information Services in Distance Learning, 14*(3/4), 209–227.

Halupa, C., & Bolliger, D. (2015). Student Perceptions of Self-Plagiarism: A Multi-University Exploratory Study. *Journal of Academic Ethics, 13*(1), 91–105.

Harris, L., Harrison, D., McNally, D., & Ford, C. (2020). Academic Integrity in an Online Culture: Do McCabe's Findings Hold True for Online, Adult Learners? *Journal of Academic Ethics, 18*(4), 419–434.

Internet Literacy Handbook, 2017, Council of Europe

Kleinman, S. (2005). Strategies for Encouraging Active Learning, Interaction, and Academic Integrity in Online Courses. *Communication Teacher, 19*(1), 13–18.

Lee-Post, A., & Hapke, H. (n.d.). Online learning integrity approaches: Current practices and future solutions. *Online Learning Journal, 21*(1), 135–145.

Luksanapruksa, P. (1), & Millhouse, P. W. (2). (n.d.). Guidelines on what constitutes plagiarism and electronic tools to detect it. *Clinical Spine Surgery, 29*(3), 119–120.

O'Connell, J. (n.d.). Networked participatory online learning design and challenges for academic integrity in higher education. *International Journal for Educational Integrity, 12*(1).

Reducindo, I., Rivera, L. R., Rivera, J., & Olvera, M. A. (n.d.). Integration of LMS platform and open source algorithm for detection and prevention of plagiarism in Higher Education. *Revista General de Informacion y Documentacion, 27*(2), 299–315.

Reedy, A., Pfitzner, D., Rook, L., & Ellis, L. (2021). Responding to the COVID-19 emergency: student and academic staff perceptions of academic integrity in the transition to online exams at three Australian universities. *International Journal for Educational Integrity*, 17(1), 1–32.

Spaulding, M. (2009). Perceptions of Academic Honesty in Online vs. Face-to-Face Classrooms. *Journal of Interactive Online Learning*, 8(3), 183–198.

Westi Haryanti Utami. (2020). Turnitin Washback Effect: Efl Students' Methods of Avoiding Plagiarism on Academic Writing. *Jurnal Pendidikan Bahasa Dan Sastra*, 19(2), 198–210.

სასარგებლო ბმულები

European Network for Academic Integrity - <https://www.academicintegrity.eu/wp/>

International Center for Academic Integrity - <https://academicintegrity.org>